

INFORMATOR

nt. rozwoju usług betoniarsko-kamieniarskich

powiatu lidzbarskiego,

na przestrzeni lat: 1967 -89

22 maja 2018 r.

Organizacją zrzeszającą osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek jest Cech, o nazwie poprzedniej : Cech Rzemiosł Różnych w Lidzbarku Warmińskim, a obecnie: **Cech Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Lidzbarku Warmiński**,

Ta ponad 70 letnia organizacja samorządowa rzemiosła miała w swej historii okresy wznoszenia i upadku, dużego zainteresowania i wprost ograniczania wpływu organizacji na tzw. "prywatyzację".

Dzisiejsze oblicze rzemiosła to efekt przeszłości i nowoczesności. Ludzie aktywni, dobrze wykształceni zawsze w tym środowisku znajdowali swoje czołowe miejsce i świadczyli o możliwościach wykorzystywania aktualnych sytuacji.

Chcąc przyjrzeć się historycznemu biegowi zdarzeń w branży betoniarskiej należy wprowadzić dość ważne rozgraniczenia w definicji słowa „betoniarstwo” i „kamieniarsko”.

Posługując się „Charakterystyką rzemiosła” zaakceptowaną przez ministra handlu wewnętrznego i usług oraz ministra finansów z dnia 7 kwietnia 1987 r. **betoniarstwo** to:

...*wytwarzanie budowlanych elementów betonowych, żelbetonowych i silikatowych. Wykonywanie ław fundamentowych, ścian, słupów, płyt, posadzek, dachówek itp. Betonowanie elementów. Naprawa budynków przy użyciu cementu, gipsu itp. Przygotowanie deskowań i zbrojeń betoniarskich. Wykonywanie, naprawa i montaż betonowych i żelbetonowych ogrodzeń, nagrobków i elementów drogowych. Wytwarzanie kregów studziennych itp. Wytwarzanie parapetów i innych elementów z lastryka. Wytwarzanie tynków szlachetnych. Wykonywanie pomocniczych prac murarskich oraz inne prace i czynności niezbędne do całkowitego wykonania i wykończenia wyrobu lub świadczonej usługi.*...

Zastanawiać się nad przeszłością zawodów betoniarskich można dojść do wniosku, że zakres tej definicji wypełniają zarówno zakłady betoniarskie, betoniarsko - pomnikarskie (pomniki z lastryka), murarskie i one wprost stanowią podstawy wnoszonych budowli, z wykorzystaniem zarówno cementu jak i innych wyrobów żelbetonowych.

Na przestrzeni lat 1966-70 zakładów murarskich i firm budowlanych było w powiecie 50, a po roku 1971 ich stan wzrósł do 122 (lata : 1971-1989).

Kilka zestawień statystycznych z działalności wybranych zakładów rzemieślniczych powiatu lidzbarskiego, na przestrzeni lat

	1967 - 1970	1971 – 1989
- zakłady betoniarskie /wyrób nagrobków/	6	18
- zakłady betoniarskie inne, prowadzące działalność murarską i malarską	4	5
- betoniarstwo + usługi specjalistyczne wodno-inżynieryjne, wodno-melioracyjne naprawą i konserwacja urządzeń	-	2

Na przestrzeni minionych lat można powiedzieć, iż małe zakłady rzemieślnicze, zwane warsztatami dały podstawy do powstania szeregu firm później nowoczesnie funkcjonujących i świadczące wysokiej jakości usługi, czy produkcję.

Do wyróżniających się firm branży betoniarskiej z lat 70 i 80 m.in. zaliczyć należy :

- 1) **Zakład Betoniarski Ryszarda Bąka z Lidzbarka Warmińskiego** produkujący kręgi, pokrywy studienne, przepusty, pustaki,
- 2) **Zakład Usług Specjalistycznych Wodno-Inżynieryjnych, Wodno-Melioracyjnych, Naprawa i Konserwacja Tadeusza Gizulewskiego i Mariana Matulańca z Kłębowa** – firma specjalizowała się w produkcji stropów Teriva, bloczków betonowych, przepustów, trylinki.

Właściciele firm betoniarskich często świadczyli także usługi kamieniarskie łącznie.

Wg. Charakterystyki Rzemiosł” - wspomnianego dokumentu – do zakresu wykonywanych prac w zawodzie „kamieniarstwo” zaliczono:

...obróbka ręczna i mechaniczna kamienia naturalnego i sztucznego, wyrób nagrobków z kamienia i betonu (w tym z lastryka). Wytwarzanie i ryflowanie kamieni młyńskich. Licowanie budynków okładzinami z kamienia naturalnego i sztucznego, układanie z kamienia posadzek, schodów, cokołów itp. Wykonywanie kamiennych budynków , pomników, balustrad, itp. Budowa grobowców. Wytwarzanie, naprawa i konserwacja elementów z kamienia. Rzeźbienie, rytowanie i zdobienie kamienia – wykonywanie liter w materiale kamieniarskim. Inne prace i czynności niezbędne do całkowitego wykonania i wykończenia wyrobu lub świadczonych usług...

Kilka zestawień statystycznych z działalności wybranych zakładów rzemieślniczych branży kamieniarskiej powiatu lidzbarskiego, na przestrzeni lat

	1967 - 1970	1971 - 1989
- zakłady kamieniarskie	1	2
- kamieniarstwo i betoniarstwo	-	1
- wyrób i przerób kamienia budowlanego	-	1
- betoniarstwo konstrukcyjne	-	5

Przykładem takich firm był **Zakład kamieniarski – Przecinanie i Wyróbki Kamieni Wiktora Kolouszka z Kabikiejm Dolnych**. Sprowadzane kamienie obrabiano, przecinano i tworzone wspaniałe budowle, pomniki.

Oprócz jednostek gospodarki nieuspołecznionej (do których zaliczano rzemiosło) na rynku gospodarczym funkcjonowały inne jednostki ; państwowe i spółdzielcze zajmujące się usługami betoniarskimi.

Wśród państwowych jednostek należał duży zakład pod nazwą **Przedsiębiorstwo Budownictwa Komunalnego w Lidzbarku Warmińskim**, gdzie produkowano bloczki betonowe, kregi, nadproża, stropy DZ i wiele innych.

Ważnym zakładem pracy dla rozwoju rolnictwa był **Zakład Usług Budowlano-Rolnych w Długolece**, który oprócz budowy infrastruktury firm rozwoju rolnictwa także produkował bloczki betonowe, pustaki żużlowe, kregi, ruszty żelbetonowe do chlewni.

W pionie spółdzielczości wymienić można **Wojewódzką Spółdzielnię Pracy w Lidzbarku Warmińskim**.

Spośród okolicznych miast na uwagę zasługują firmy z Bartoszczyk; **BARBET** – gdzie produkowano płyty ścienne, płyty drogowe, lupiny kanałowe. **Bartoszyckie Przedsiębiorstwo Budowlane** zajmowało się budowaniem osiedli mieszkaniowych i także produkowali kregi, płyty drogowe, wieńce żelbetonowe, lupiny, płytki chodnikowe i cały asortyment wyrobów betonowych. **Przedsiębiorstwo Budownictwa Rolnego** – budowali budynki mieszkalne i gospodarcze firm na rzecz rolnictwa.

Niniejsza informacja jest szcztątkową próbą zebrania materiału na temat odtwarzania dorobku gospodarczego rzemiosła i nie stanowi kompleksowego opracowania rozwoju branży betoniarskiej. Jest jedną z prób opracowania wzmiankowanego tematu (w formie skróconej).

**CECH RZEMIOSŁA
I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
w Lidzbarku Warmińskim**
ul. Piłsudskiego 5A, 11-100 Lidzbark Warmiński
tel./fax. 89 767 2418 REG.000757045 NIP 7430004034
www.cech-lidzbark.eu e-mail: biuro@cech-lidzbark.eu

DYREKTOR

mgr Stanisław Fyrykiewicz